

Zaburzenia emocjonalne a trudności szkolne

Dzieci dyslektyczne to dzieci uważane przez otoczenie za mało zdolne, leniwe, uparte itd. W rzeczywistości to inteligentne, błyskotliwe, elokwentne, jednak nie potrafiące czytać czy pisać osoby. W związku z występującymi u nich zaburzeniami rozwoju funkcji percepcyjno-motorycznych, sprzężonymi często z zakłóceniami dynamiki procesów nerwowych, natrafiają na trudności w nauce już od początku kariery szkolnej. Zakłócona dynamika procesów psychicznych przejawia się nadmierną pobudliwością lub zahamowaniem emocjonalnym. Nadmierna pobudliwość dzieci niesie ze sobą trudności w koncentracji, pośpiech, niedokładność. Dzieci zahamowane są z kolei nieśmiałe, mało aktywne, bardzo wrażliwe na oceny osób z otoczenia, nie włączają się do grupy, wycofują z podejmowanych zadań.

Dzieci z trudnościami dyslektycznymi potrzebują więcej czasu naukę. Dla nich tempo nauki w szkole jest często za szybkie, a nagromadzenie wiedzy zbyt duże jak na ich możliwości. Nauka szkolna wymaga od nich większego nakładu pracy w celu opanowania przewidzianego programem materiału oraz większej intensywności ćwiczeń utrwalających w porównaniu do dzieci o prawidłowym rozwoju.

Dzieci dyslektyczne nie wspomagane, a uczące się samodzielnie napotykać na niepowodzenia. Poczucie porażki, kompromitacji przed kolegami, którzy znacznie łatwiej opanowują materiał dydaktyczny, zdenerwowanie, obojętność, a nawet rozpacz-to emocje które nieustannie towarzyszą uczniom z trudnościami dyslektycznymi. Przykre przeżycia związane z nauką bardzo często są przyczyną zaburzeń emocjonalnych.

Konsekwencją trudności w nauce i powtarzających się niepowodzeń jest spadek zainteresowania nauką i zanik motywacji do pracy szkolnej. To powoduje dezaprobatę otoczenia i kary na skutek czego wytwarza się u dzieci:

-poczucie zagrożenia związane z niezaspokojeniem potrzeb psychicznych: potrzeby bezpieczeństwa, akceptacji, uznania i poczucia własnej wartości.

Niezaspokojone potrzeby stają się źródłem silnych reakcji emocjonalnych takich jak lęk lub gniew. Gniew przejawia się najczęściej w formie reakcji agresywnych, lęk powoduje napięcie emocjonalne, dezorganizuje procesy poznawcze. Utrwalona postawa lękowa prowadzi do nerwicy, przejawiającej się zaburzeniami snu, łaknienia, nierzadko jąkania i tików.

Reakcje gniewu i lęku mają tendencję do niespecyficznego uogólniania się. Lęk przed czynnością czytania może przenieść się na osobę nauczyciela, szkołę, całokształt sytuacji związanej z nauką, przyjmując postać fobii szkolnej.

Generalizacja reakcji agresywnych sprzyja kształtowaniu się negatywnych postaw społecznych. Zaburzenia zachowania powodują dalsze kary. Sytuacja ucznia doznającego niepowodzeń szkolnych jest nie do zniesienia. Ganyony, karany nie akceptowany przez otoczenie, żyje w ciągłym konflikcie i poczuciu zagrożenia.. Stara się bronić dzięki mechanizmom psychologicznym. Jednym z nich jest przypisywanie winy innym za własne niepowodzenia, poczucie doznawanej od wszystkich krzywdy, które rodzi postawę agresywną i buntowniczą. Stłumienie reakcji buntu prowadzi do somatyzacji objawów nerwicowych i neurotycznych cech osobowości.

Innym mechanizmem obronnym jest obniżenie znaczenia tych działań , w których spotyka nas porażka oraz zmniejszenie znaczenia osób, które nas nie akceptują. Mechanizm ten prowadzi do szczególnie ujemnych skutków--negowania wartości nauki i pracy szkolnej, obojętnienia na nagany i pochwały oraz obniżenia autorytetu rodziców i nauczycieli. Stąd wagary i ucieczki z domu. Prosta droga do wykolejenia społecznego oraz szukania akceptacji w grupach przestępczych i bandach chuligańskich.

Dzieci źle uczące się różnią się istotnie od dobrze uczących się w następujących zakresach:

- poziomu motywacji do nauki,
- zaburzeń emocjonalno-uczuciowych,
- objawów nerwicowych,
- cech antyspołecznych.

Nasilenie tych objawów zależy od wieku:

- w klasach młodszych (I-II) dominują u dzieci **zaburzenia emocjonalno-motywacyjne** jako skutki niepowodzeń szkolnych
- w klasach starszych (II-IV) zwiększa się liczba **reakcji nerwicowych**
- począwszy od klasy IV obserwuje się wzrost **reakcji agresywnych i form zachowania nie akceptowanych społecznie.**

To tłumaczy konieczność wczesnego rozpoznawania i korygowania trudności w uczeniu się, spowodowanych zaburzeniami funkcji percepcyjno-motorycznych.

Te wtórne zaburzenia dyslektycznych dzieci trudno zlikwidować bez usunięcia ich podstawowych przyczyn, czyli trudności w opanowaniu technik szkolnych i ich uwarunkowań.

DLATEGO POMOC DZIECKU DYSLEKTYCZNEMU POWINNA BYĆ PRZEMYŚLANA, KONKRETNA I JAK NAJSZYBSZA. Niewłaściwe jest tutaj podejście, że czekamy z diagnozą i terapią , bo może dziecko jakoś sobie poradzi.

Podstawę pomocy powinny stanowić odpowiednio dobrane formy terapii z uwzględnieniem wszystkich możliwych zasad, których przestrzeganie zapewni powodzenie oddziaływań korekcyjno-kompensacyjnych.

Wpływ na zmianę motywów i potrzeb dziecka - głównie w zakresie rozbudzania chęci do dalszej nauki-może mieć jedynie życzliwy stosunek do niego oraz zdecydowana przewaga tzw. wzmocnień pozytywnych.

Opracowała Katarzyna Kamińska

Na podstawie literatury i doświadczeń własnych